

Деркачова О. С.,
докторка філологічних наук,
професорка кафедри педагогіки початкової освіти
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

ВИКОРИСТАННЯ QR-КОДІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

(дисципліна «Сучасна українська мова з практикумом»)

Стаття розкриває можливості використання QR-кодів у вищій школі під час вивчення дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» для студентів спеціальності «Початкова освіта». Проаналізовано головні способи їх застосування на прикладі підручника «7 есеїв про українську мову. Книга 2. Частина 2». Визначено ефективність роботи з ними.

Ключові слова: навчальний процес, QR-код, кодування, лекція, підручник.

Останнім часом використання QR-кодів у повсякденному житті стає нормою. Вони дають можливість миттєвого доступу до необхідної інформації (чи то покликання на сайти, чи відео, чи аудіо), відтак їх зручно застосовувати у навчальному процесі, адже qr-кодування – це просто, зручно та швидко. «Хоча термін «QR code» є зареєстрованим товарним знаком японської корпорації «DENSO Corporation», їх використання не обкладається ніякими ліцензійними відрахуваннями, коди описані та опубліковані як стандарти ISO. Основна перевага QR-коду – легке розпізнавання скануючим непрофесійним обладнанням (за допомогою фотокамери мобільного телефону, планшета або ноутбука з відеокамерою, на яких встановлена програма для зчитування QR). На відміну від звичайних одновимірних bar-кодів, QR-коди містять у собі набагато

більше даних, і візуально представлені у вигляді чорно-білих квадратів, що нагадує лабіринт» [1].

Код містить будь-яку текстову комбінацію, яка складається з цифр і символів. «Усередині QR-коду закодована службова інформація, яка дозволяє визначити, що саме зашифровано: гіперпосилання, текст, адреса електронної пошти, номер телефону, географічні координати або інші дані» [1].

Смартфони стали частиною життя студента, і завдання педагога використати сучасні гаджети на користь навчання. Так, QR-коди можна застосовувати під час лекційних та практичних занять, кодуючи супровідні відео чи аудіофайли, а також необхідний текстовий матеріал, схеми, рисунки, фотографії, електронні навчальні видання тощо, а студенти за допомогою смартфонів зчитують потрібну інформацію.

До питання можливостей роботи з такими кодами зверталися О. Баданов, К. Бугайчук, О. Воронкін, Р. Романенко, Н. Форостяна, С. Шаповал.

М. Стенджер наголошує, що кодування та кодувальні програми у навчальному процесі стали популярним приблизно п'ять років тому, а тепер студенти не лише користуються системою цих кодів, а й вчать самі закодувати інформацію [2]. А. Міллер пропонує 12 ідей для навчання за допомогою кодування: 1) створювати резюме 21 століття, 2) демонструвати наочні приклади, 3) надавати певні додаткові послуги, 4) дбати про довкілля, адже використання кодів дає можливість уникнути великої кількості паперів; 5) можна заховати за кодом похвалу або винагороду для учня; 6) створювати навчальні станції; 7) перевіряти відповіді; 8) збільшувати активність студентів; 9) створювати комплекс досліджень; 10) створення інтерактивних лабораторій; 11) додаткові інструкції до завдань; 12) під час переклички, як елемент звітності [3].

Українські навчальні сайти рекомендують 6 способів використання QR-кодів: як елемент квест-уроку, в ігровому форматі роботи, як інструмент для

прискорення поширення інформації, інструмент звітності роботи школярів, елемент домашнього завдання, додатковий інструмент для опрацювання літератури [4].

Оскільки QR-коди не були ліцензовані, кожен охочий може їх безкоштовно використовувати, а також створювати. Наприклад, за допомогою таких ресурсів: <http://www.qr-code.com.ua>, <http://qrcode.kaywa.com>, <http://qrcode.littleidiot.be>, <http://businesscards.tec-it.com>, <http://www.qrcc.ru/generator.php>, <http://zxing.appspot.com/generator> тощо. Згенеровані коди можна зберігати у вигляді графічного зображення, роздрукувати, розмістити будь-де, надсилати електронною поштою. в будь-якому документі чи на сайті (в блозі), переслати електронною поштою тощо.

QR-коди використовуються нами під час проведення лекційних та практичних занять. Як правило, це були роздруківки з кодами або коди, надіслані студентам електронкою. У 2019 році студентам було запропоновано підручник з використанням QR-кодів – «7 есеїв про українську мову. Книга 2. Частина 2». У попередніх частинах підручника ми використовували покликання та лінки, але більшість студентів не переходила за ними, частина шукала необхідні матеріали в інтернеті за заголовками, часто знаходячи не те. Тож, перепитавши і поточнивши, чи всі студенти матимуть доступ до читання кодів і отримавши ствердну відповідь, ми запропонували їм підручник дещо іншого формату. Структурно він розпадається на 7 частин (7 есеїв) та охоплює такі теми: «Займенник», «Дієслово», «Прислівник», «Сполучник», «Частка», «Вигук». Кожен есей починається з розповіді про відомого мовознавця, а завершується цікавими мовознавчими фактами.

Як такої системи розміщення QR-кодів не було – вони розташовані за потребою. В одних випадках їхнє сканування не є обов'язковим, як-от додаткова інформація, в інших обов'язкова, бо передбачає не лише ознайомлення з матеріалом, а й написання тез щодо прочитаного. Також закодована інформація може містити, скажімо, іншу теорію чи концепцію.

Є у підручнику і коди, за якими можна послухати музику або переглянути відео – звісно, що це не обов'язково, але більшість дивиться і слухає.

Розглянемо кілька прикладів:

Вступ

За її підручниками вчилися і вчаться чимало студентів та учнів (ми з тобою теж ☺). Вона – співавторка підручників для ВНЗ («Сучасна українська літературна мова», 1994, 2000, 2001; «Сучасна українська літературна мова. Збірник вправ», 1995) і навчального посібника «Методика лінгвістичного аналізу тексту» (1984, у співавторстві), підручників для гімназій, ліцеїв і шкіл з поглибленим вивченням української мови («Рідна мова» для 9 класу, 2002; «Рідна мова» для 10 класу, 2003, у співавт.) і навчальних посібників для загальноосвітніх шкіл («Українська мова. Довідник», 2002, «Робота над текстом у початкових класах», 1986, у співавт.; «Вивчення морфології в 5–6 класах», 1988).

Це Марія Плющ.

Народилася 7 січня 1926 року у с. Храпачі на Київщині. Вона докторка філологічних наук, професорка, завідувачка кафедри української мови НПУ імені М.П.Драгоманова, Заслужена працівниця народної освіти України, дійсна членкиня Академії наук вищої освіти України.

Навчалася у Київському педагогічному інституті імені Михайла Драгоманова, який закінчила у 1950 році. І з того часу її життя вже не мислилося без цього навчального закладу. Працює тут з 1953 року.

Вона авторка понад 300 наукових праць. Основні: «Відмінок у семантико-синтаксичній структурі речення», 1978; «Категорії суб'єкта і об'єкта в структурі простого речення», 1986; «Словоформа в семантико-синтаксичній структурі речення», 2011; 2013; «Категорія відмінка в семантико-синтаксичній структурі речення», 2016.

Більше про неї знайдеш тут:

Студентам пропонується ознайомитися коротко з біографією мовознавиці Марії Плющ і за покликанням прочитати докладніше про неї (закодоване джерело – сторінка видавництва «Логос Україна»).

Або:

Про походження прислівників прочитай тут (випиши найважливіше!):

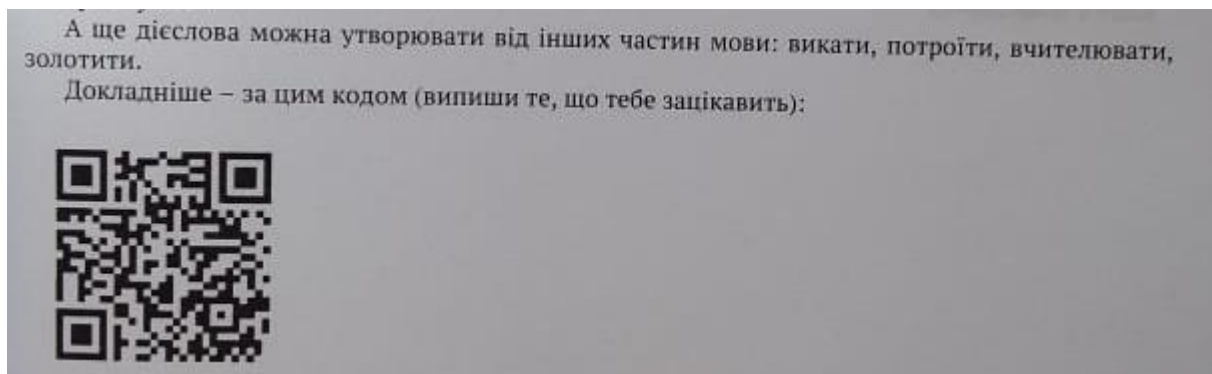

Від прислівників варто відрізнити вставні слова, особливістю яких є те, що вони не пригають до жодного члена речення, вони взагалі граматично не пов'язані із жодним словом у реченні:

Безумовно, усе буде чудово!
Звичайно, я піду сьогодні на пари!

За кодом – підручник «Морфологія української мови» В. Горпинича. Ми навмисне не вказували сторінку, звідки необхідно взяти інформацію, щоб студент зміг самостійно знайти потрібний матеріал і переглянути сам підручник.

Або:

За кодом – стаття «Відіменникова вербалізація» І. Мельник. Студент повинен її опрацювати і виписати те, що йому видалося найбільш цікавим, тобто це не повинен бути короткий конспект прочитаного або тези. Це завдання студенти виконували до практичного заняття, на якому зачитували кожен своє цікаве.

Наступний приклад:

Варто ще згадати про наголошування окремих займенників. Ось тут знайдеш усе необхідне:

За кодом – стаття Т. Молодід «Наголос займенника та слів займенникового походження». Окремі студенти зробили короткий конспект цих матеріалів, хтось роздрукував, а більшість виписали ті займенники, у наголошуванні яких не були впевнені.

Або:

Тут знайдеш про час дещо цікавеньке (можеш не конспектувати ☺):

А тут трохи музично-часового (просто насолоджуйся):

Під час вивчення теми «Дієслово», зокрема часів дієслів, студентам пропонуємо вдома прочитати матеріал про існування часу до Великого вибуху, а також пісню «Vivienne Mort» «Час». Звісно, що до лекцій з сучасної української мови такі матеріали стосунку не мають, але вони дають ширше уявлення про час, а також ближче знайомлять з сучасною українською музикою (більшість студентів про цей музичний гурт чула вперше).

Або:

Вступ

Ця пташка тут не просто так. Знайди більше інформації за кодом. Випиши найголовніше ☺

Це завдання студенти повинні виконати до лекції. І заняття розпочинається з питань: Що знайшли? Про що прочитали? Чи потрібна така ініціатива? В яких містах вона діє. А за кодом – сайт «Безкоштовних курсів української мови», на який студенти повинні зайти і ознайомитися з його структурою.

Після роботи з підручником, в кінці семестру, ми провели опитування серед студентів, чи така форма роботи їм прийнятна. Опитувані визнали, що наявність QR-кодів замість інтернет-покликань чи бібліографічних описів значно полегшувала роботу. Також, вони ніколи не знали, що очікувати за наступним кодом – відео, світлину, завдання, наукову статтю, книжку. Матеріал, який був необов'язковим для опрацювання, опрацьовували не всі, але відкривали і переглядали всі. Частина завдань студенти виконують на заняттях, частину – вдома, готуючись до практичних.

Завдяки QR-кодам заняття, чи то лекційне, чи практичне, стає більш ефективним та цікавим, розширює кругозір студента. Зчитування QR-кодів допомагає студентам швидко та легко отримати доступ до необхідної інформації. Наявність таких кодів у підручниках та навчальних посібниках дає можливість якісно та по-сучасному проводити заняття в аудиторіях навіть без спеціального мультимедійного оснащення. У своїй роботі ми використовуємо коди в ігровому форматі роботи, як засіб для прискорення отримання інформації, як елемент домашнього завдання та як додатковий інструмент для опрацювання наукової літератури.

Література

1. Воронкін О. С. Можливості використання системи QR-кодів у вищій школі. URL:
http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/16922/2/FOSSLviv_2014_Voronkin_O_S-Possibilities_of_using_145-149.pdf (дата звернення: 01.10.2019)

2. Stenger M. Coding In Education: Why It's Important & How It's Being Implemented. URL:
<https://www.opencolleges.edu.au/informed/features/coding-education-important-implemented/> (дата звернення: 01.10.2019)
3. Twelve Ideas for Teaching With QR Codes Creative tips for the interactive classroom By Andrew Miller. URL:
<https://www.edutopia.org/blog/QR-codes-teaching-andrew-miller> (дата звернення: 01.10.2019)
4. Пархуць М. 6 способів використання QR-кодів на уроках. URL:
<https://naurok.com.ua/post/6-sposobiv-vikoristannya-qr-kodiv-na-urokakh> (дата звернення: 01.10.2019)
5. Деркачова О. 7 есеїв про українську мову. Книга 2. Частина 2. Брустурів: Дискурсус, 2019. 100 с.